

УДК 657.471

*Маниліч М.І.,
доктор філософії з економічних наук, к.е.н., доцент, президент,
Бурдейна Л.В.,
старший викладач кафедри обліку і аудиту,
ПВНЗ «Буковинський університет»*

ОЦІНКА ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЗА СПРАВЕДЛИВОЮ ВАРТІСТЮ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Якісне та ефективне управління підприємствами неможливе без своєчасної, достовірної та повної інформації щодо наявних виробничих запасів. Вагоме місце у системі інформаційного забезпечення управління підприємством належить бухгалтерському обліку, основним призначенням якого є надання внутрішнім і зовнішнім користувачам достатньої релевантної облікової інформації для прийняття ефективних рішень.

В економіці України настав час, коли реформування господарського механізму підприємств співпало з масштабною реформою бухгалтерського обліку. Введення у практичну діяльність підприємств національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а у подальшій перспективі – запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності у повному обсязі, зумовило проведення певних заходів, які мають не лише організаційний, економічний, а й методичний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні, методичні та практичні проблеми оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю досліджені в наукових працях Бондаря М. І., Карпової В. В., Кірейцева Г. Г., Корягіна М. В., Кутера М. І., Малюги Н. М., Романів Р. Р., Циганової Т. Б. та інших. Проте в сучасних умовах діяльності підприємств проблеми визначення вартості виробничих запасів потребують подальшого їх дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд особливостей оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю в інформаційному забезпеченні системи менеджменту підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Достовірне визначення вартості виробничих запасів підприємств надає важливу інформацію, яка вказує на призначення окремого продукту, відповідність виробу вимогам споживачів. У зв'язку з цим оцінка вартості виробничих запасів дає змогу зробити певні висновки, порівняти результати з початковими судженнями або проконтролювати кожну зміну крок за кроком, орієнтуючись на отримання максимальної віддачі. Саме правильний вибір оцінки виробничих запасів може створити атмосферу боротьби за максимальний прибуток і скоординувати плани з метою досягнення кращих результатів встановленням реальної ціни на виготовлену продукцію.

При оцінюванні виробничих запасів на дату складання балансу в стабільному економічному середовищі, що характеризується незначним рівнем інфляційних і циклічних коливань цін, запаси доцільно обліковувати за вартістю їх придбання. Однак при збільшенні річного рівня інфляції, що виражається у відчутних коливаннях цін, відображення запасів за вартістю придбання вже не дає об'єктивної картини їх реальної вартості й господарської корисності як джерела потенційного доходу [2].

Ринкова вартість виробничих запасів може зменшуватися під впливом науково-технічного прогресу і фактора морального старіння, що передбачає різницю між вартістю придбання виробничих запасів та їх вартістю на даний момент. З метою збереження об'єктивності оцінювання виробничих запасів в умовах цінової нестабільності згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [4] вони відображаються у бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Така вимога викликана необхідністю застосування принципу обачності, згідно з яким активи або доходи не повинні бути завищені, а зобов'язання або витрати – занижені.

На практиці для відображення в бухгалтерському балансі й фінансовій звітності виробничих запасів у грошовій оцінці використовують ціни:

- історичні, або ціни придбання, які були актуальними в минулому, тобто в момент отримання запасу;
- поточні, що використовуються в момент виконання оцінки;
- ціни відтворення, або репродукційні – ціни передбачення визначених складових, відповідних у момент, коли цю складову буде замінено.

Зміну цін спричиняють дві складові. Одна є результатом дії ринкових чинників – попиту і пропозиції, а друга – зміни цін, зумовленої інфляцією.

За міжнародними стандартами бухгалтерського обліку в Балансі (Звіті про фінансовий стан) виробничі запаси оцінюють за мінімально можливою вартістю, яку отримують порівнянням фактичної собівартості придбаних виробничих запасів із їх ринковими цінами на момент складання звітного балансу. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» виробничі запаси у балансі підприємств відображаються за:

- первісною вартістю – сума фактичних витрат на їх придбання або виготовлення;
- чистою вартістю реалізації запасів – це очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію;
- справедливою вартістю – сума, за якою можна обміняти актив чи погасити заборгованість за операцією між проінформованими, зацікавленими та незацікавленими сторонами [4].

Для відображення виробничих запасів у Балансі в міжнародній практиці використовують методи оцінки за вартістю:

- первісною, до якої входять витрати на придбання конкретного об'єкта;
- відновною, яка є сумою грошових коштів, що необхідно було би сплатити в певний момент у разі заміни об'єкта відповідним іншим об'єктом;
- чистою реалізаційною – ціною продажу за вирахуванням торгових витрат і розумного прибутку;
- приведеною-дисконтованою величиною майбутніх надходжень грошових коштів, що, як очікується, може забезпечити реалізація певного предмета в ході звичайної «комерційної операції» [10].

Відповідно до вимог МСФЗ [10] суми оцінки виробничих запасів у балансі в умовах гіперінфляції необхідно перераховувати із застосуванням загального індексу цін, починаючи з дати їх придбання або за справедливою вартістю; у випадку, якщо офіційний індекс цін відсутній за період, з дати придбання чи дати останньої переоцінки до дати балансу, то цим стандартом дозволяється використовувати оцінку на основі змін курсу обміну валют звітності на відносно стабільну іноземну валюту. Але і в цьому випадку не можна говорити про автоматичне перерахування немонетарних статей активів, бо правило мінімальної оцінки з собівартості та чистої вартості реалізації залишається чинним.

Різниця між первісною вартістю, що визначена за фактичними затратами на придбання запасів, і чистою вартістю їх реалізації в міжнародній і вітчизняній практиці визнається збитком від зберігання (знецінення) запасів.

При інфляції ціни на виробничі запаси зростають і, відповідно, зростає номінальна величина фінансових потреб підприємств. Але при відтермінуванні платежів інфляція фактично зменшує реальну ціну придбання виробничих запасів, примушуючи підприємства підвищувати середній термін кредиторської заборгованості (у розумних межах) настільки, що він починає перевищувати середній термін дебіторської заборгованості.

Перерахунки виробничих запасів до мінімальної з двох оцінок слід здійснювати лише на дату складання фінансової звітності, а не щомісяця, а результати відносити на рахунок фінансових результатів, але розкривати інформацію результатів про переоцінку окремо у примітках до фінансової звітності. Тобто переоцінку виробничих запасів необхідно здійснювати окремо по кожному виду виробничих запасів, у залежності від коливання ринкових цін на подібні запаси на ринку під час складання балансу. Індексації підлягають усі запаси сировини, матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції в цілому з попереднім чи наступним коригуванням балансової вартості окремих видів виробничих запасів до мінімальної з двох оцінок – собівартість чи чистої вартості реалізації.

Підприємства, які мають зобов'язання, опиняються у вирашному становищі, оскільки можуть здійснювати виплату за боргами «знеціненими» грошима. Але при цьому їх показники кредитоспроможності й ліквідності спотворюються, оскільки одні статті активу (вартість основних засобів і запасів) штучно занижуються порівняно з їх реальною вартістю, а інші статті (грошові кошти, крім валютних, дебіторська заборгованість) – завищуються.

Положення (стандарту) бухгалтерського обліку, які застосовуються в Україні, базуються на нормах, встановлених міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Однією з вимог цих стандартів є положення про оцінку більшості статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) за вартістю, яка найточніше відображає вартість майбутніх економічних вигід, які будуть отримані стосовно виробничих запасів. У стандартах така вартість названа «справедливою» і за розміром, як правило, суттєво відрізняється від вартості придбання виробничих запасів згідно з договірними умовами – історичної вартості. Однак визначення справедливої вартості виробничих запасів і досі залишається серед дискусійних та викликає багато питань серед учених-економістів.

Застосування методу оцінки за справедливою вартістю виробничих запасів у бухгалтерському обліку багато років викликає широкі дискусії серед науковців. Прихильники необхідності забезпечення надійності системи обліку виступають проти використання справедливої оцінки виробничих запасів, а також будь-яких прогнозних чи стратегічних параметрів у бухгалтерському обліку. Прихильники задоволення зростаючих потреб користувачів у прогнозній обліковій інформації про потенційні доходи і вартість виробничих запасів дотримуються позиції необхідності усунення історичної оцінки як

основного методу обліку та впровадження концепції оцінки за справедливою вартістю. Представники першої групи переважно увагу приділяють оцінці прибутку підприємства (доходів і витрат, на основі яких він розраховується). Представники другої групи приділяють увагу оцінці статей балансу, на основі якої можна визначити вартість виробничих запасів, а одержаний підприємством рівень прибутку вважають похідним забезпечення процесу оцінювання вартості виробничих запасів показником функціонування підприємства, який має другорядну роль при визначенні вартості виробничих запасів.

При визначенні справедливої вартості виробничих запасів підприємство може використовувати дані про:

а) останню ринкову ціну операцій із відповідними запасами (за умови відсутності суттєвих негативних змін у технологічному, ринковому, економічному або правовому середовищі, в якому діє підприємство);

б) ринкові ціни на подібні активи, скориговані з урахуванням індивідуальних характеристик, особливостей або ступеня незавершеного виробництва, для якого визначається справедлива вартість;

в) додаткові показники, які характеризують рівень цін на запаси [3].

Корягін М. В. дотримується думки, що «справедлива вартість» повинна існувати як самостійна категорія бухгалтерського обліку, що може покладатися в основу підходу до оцінки вартості окремих об'єктів у відповідності до вимог користувачів облікової інформації [7, с. 50].

Кірейцев Г. Г. зазначає, що нормативне закріплення поняття «справедлива вартість» означає відмову суспільства від етимологічного значення категорії «справедливість» і свідчить про активний наступ капіталу на людину. Виходячи з позиції ООН стосовно оцінки пріоритетів в економічних інтересах та реалізації принципу соціальної справедливості при розподілі доходів на рівні відносин «підприємство – працівники підприємства», Г. Г. Кірейцев доводить необхідність використання цієї категорії в обліку [6, с. 68].

У системі формування вартості виробничих запасів проблеми оцінки за справедливою вартістю потребують нагального вирішення в сучасних умовах розвитку теорії та методології бухгалтерського обліку. Підтвердженням цього є позиція М. І. Кутера про те, що для обліку оцінка за справедливою вартістю є однією з основних теоретичних і практичних проблем ХХІ ст. [8, с. 58].

Циганова Т. Б. говорить про недостатню готовність підприємств до використання справедливої вартості поряд із іншими інструментами облікової оцінки. Зокрема, автор відзначає, що ефективне застосування концепції обліку за справедливою вартістю потребує постійної роботи з боку міжнародного економічного співтовариства. У російській практиці багатьох підприємств у економістів та бухгалтерів ще недостатньо досвіду для застосування такої облікової категорії, як справедлива вартість. Найчастіше вони не розуміють змісту використання справедливої вартості, внаслідок чого з'являються серйозні ускладнення для потенційних інвесторів, яким необхідне одержання адекватної інформації про фінансовий стан компанії [12, с. 7].

Проблеми застосування механізму визначення справедливої вартості розкриває В. В. Карпова, зауважуючи, що можливість використання альтернативних варіантів для оцінки справедливої вартості призводить до порушення взаємозв'язків поточної вартості надходження з вартістю продаж, підвищення трансакційних витрат, втрати якостей корисності, достовірності й «чесності» справедливої вартості [5, с. 36].

Наведена позиція свідчить на користь необхідності вдосконалення концепції справедливої вартості, реалізованої у Міжнародних стандартах фінансової звітності, для її використання в якості основи оцінки виробничих запасів у процесах управління вартістю активів підприємства та його інвестиційної діяльності.

Для оптимізації оцінки за справедливою вартістю окремими авторами пропонується розробити методіку її застосування для активів та зобов'язань підприємств, щодо яких відсутній активний ринок. Також необхідним є більш детальне тлумачення наданого у МСФЗ поняття «активний ринок» [11, с. 316]. Ця проблема є актуальною для українських підприємств, оскільки рівень розвитку національного ринку цінних паперів не дозволяє ефективно реалізовувати механізм справедливої вартості, підвищуючи суб'єктивність справедливої оцінки при її застосуванні вітчизняними підприємствами.

Як зауважують вітчизняні науковці, основною проблемою на сьогодні є не саме використання справедливої вартості, а її визначення в умовах кризи, коли ринки змінюють свої параметри, стають неактивними. У такому випадку банки можуть використовувати неоднозначні підходи для оцінки активів, що в кінцевому рахунку не буде сприяти довірі з боку інвесторів [1, с. 136].

Малюга Н. М. пропонує оцінювати всі об'єкти обліку на основі ринкової (справедливої) вартості, яка замінює принцип фактичної собівартості [9, с. 342]. Таким чином, автор асоціює ринкову вартість із справедливою.

Сьогодні залишається невирішеною проблема вибору підходу до визначення змісту поняття «справедлива вартість», що використовується у системі бухгалтерського обліку та забезпечує справедливість для кожного суб'єкта господарювання, повинна існувати як самостійна категорія

бухгалтерського обліку, що може покладатися в основу підходу до оцінки вартості виробничих запасів у відповідності до вимог користувачів облікової інформації.

Процес оцінювання або розрахунку вартості виробничих запасів на підприємствах є складним динамічним явищем, що виходить за межі системи бухгалтерського обліку та опосередковується виконанням додаткових аналітичних процедур. Послідовне визначення справедливої вартості виробничих запасів, безпосередній розрахунок вартості та її коригування під впливом чинників ризику становлять основу процесу визначення їх ринкової вартості за пропонованою методикою та формують інформаційну базу для прийняття виважених економічних рішень.

Застосування оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю відіграє важливу роль як для інвесторів, так і для інших користувачів бухгалтерської інформації, без вирішення проблеми застосування справедливої вартості виробничих запасів у системі бухгалтерського обліку, не можуть бути сформовані передумови розробки обліково-оціночного інструментарію як складової системи формування вартості виробничих запасів. Справедлива вартість адекватно відображає інтереси учасників ринку в умовах непередбаченості зовнішнього середовища господарської діяльності.

Справедлива оцінка є необхідною для визначення вартості виробничих запасів, інформація про які за історичною оцінкою не задовольняє потреб користувачів облікової інформації.

Відповідно, ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів із використанням справедливої вартості розширює інформаційне поле для оцінки дійсного фінансового становища підприємств, у порівнянні з веденням бухгалтерського обліку на основі використання концепції історичної вартості.

Проблема оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю є актуальною для підприємств України, оскільки рівень розвитку національного ринку не дозволяє ефективно реалізовувати механізм справедливої вартості виробничих запасів, підвищуючи суб'єктивність справедливої оцінки при її застосуванні вітчизняними підприємствами.

Враховуючи специфіку використання у бухгалтерському обліку виробничих запасів за справедливою вартістю, можна забезпечити підвищення релевантності облікової інформації в умовах зростаючих потреб користувачів. У той же час діюча концепція справедливої вартості, яка наведена у національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, має певні недоліки практичного застосування.

Недоліки полягають у необхідності вдосконалення діючої концепції справедливої вартості з урахуванням специфіки та можливостей її реалізації в національному середовищі бухгалтерського обліку виробничих запасів.

Застосування справедливої вартості виробничих запасів подекуди пов'язане з неможливістю визначення точної суми їх історичної (фактичної) собівартості. Коли існує сталий ринок із певного виду виробничих запасів, то справедливою вартістю зазвичай вважають ринкову ціну на нього.

В основу вдосконалення концепції справедливої вартості пропонуємо покласти основну мету впровадження такої оцінки – задоволення потреб користувачів облікової інформації. В контексті обраного предмета дослідження тільки потреби користувачів облікової інформації про фактори генерування та руйнування вартості виробничих запасів можуть виступати основним орієнтиром при розробці концепції справедливої оцінки в бухгалтерському обліку як засобу інформаційного забезпечення формування вартості виробничих запасів. У контексті цього твердження «справедлива оцінка» передбачатиме надання доречної та релевантної інформації про вартість виробничих запасів внутрішнім і зовнішнім користувачам.

Така проблема також властива міжнародним та зарубіжним стандартам бухгалтерського обліку, в яких використовуються відмінні підходи до розуміння справедливої вартості.

У Міжнародних стандартах фінансової звітності 13 «Оцінка за справедливою вартістю» розроблено концептуальну основу для практичного застосування механізму оцінки, зокрема визначено загальну трирівневу ієрархічну структуру оцінки за справедливою вартістю [10].

В основу розробки справедливої вартості виробничих запасів покладена оцінка засобів за вартістю їх вибуття, вимірюваної цінами організованого ринку, що виявилось більш зручним для глобалізації обліку, ніж історична вартість, яка відображає ціни конкретних угод і має місцевий і обмежений у часі характер. Ці ідеї були покладені в основу справедливої вартості, яка стала одним із найбільш дискусійних питань у бухгалтерській літературі другої половини ХХ-початку ХХІ ст.

Справедлива вартість – компонента методів оцінки активів і зобов'язань, перелічених у концепціях фактичної вартості, вартості заміщення, чистої вартості реалізації і дисконтованої вартості [10].

Аналіз змісту поняття «справедлива вартість», наведеного у Міжнародних стандартах фінансової звітності, дозволяє встановити існування формальних розходжень у його трактуванні для різних об'єктів бухгалтерського обліку. Однак за своїм змістовним наповненням наведені трактування не мають значних відмінностей та є подібними між собою, що дозволяє говорити про існування єдиного підходу до визначення поняття справедливої вартості.

Модель оцінки виробничих запасів у складі активів підприємств пов'язує застосування історичної оцінки виробничих запасів, справедливої оцінки виробничих запасів як альтернативу історичній оцінці,

а також застосування комбінованого варіанта, що передбачає одночасне застосування історичної та справедливої оцінки для різних об'єктів обліку.

Висновки з проведеного дослідження. Первісна вартість виробничих запасів змінюється під впливом науково-технічного прогресу та фактора морального старіння, що передбачає виникнення різниці між вартістю їх придбання та вартістю на поточний момент часу. Достовірне визначення справедливої вартості виробничих запасів, її безпосередній розрахунок та коригування під впливом чинників ризику становлять основу процесу визначення ринкової вартості виробничих запасів у складі активів підприємств та формують інформаційну базу для прийняття виважених економічних рішень. Вирішення проблеми застосування справедливої вартості виробничих запасів у обліково-інформаційній системі дозволяє сформулювати передумови розробки оціночного інструментарію як складової системи формування вартості підприємства, оскільки справедлива вартість адекватно відображає інтереси учасників ринку в умовах непередбаченості зовнішнього середовища господарської діяльності підприємств.

Бібліографічний список

1. Бондар М.І. Оцінка та оцінювання в бухгалтерському обліку / М.І. Бондар // *Фінанси, облік і аудит* : [наук. зб.]. – К. : КНЕУ, 2009. – Вип. 13. – С. 169-176.
2. Бурдейна Л.В. Облік та оцінка виробничих запасів у інформаційній системі підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Л.В. Бурдейна. – Львів, 2015. – 21 с.
3. Загальні вимоги до фінансової звітності : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 87 / Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Запаси : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290 / Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Карпова В.В. Стоимостное измерение в системе бухгалтерского учета и отчетности: современная теория и практика : автореф. дис. на соискание уч. степени докт. экон. наук : спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / В.В. Карпова ; Нижегородский государственный университет им.Н.И. Лобачевского. – Нижний Новгород, 2011. – 51 с.
6. Кірейцев Г.Г. Развитие бухгалтерского обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки : [монографія] / Г.Г. Кірейцев. – Житомир : ЖДТУ, 2007. – 236 с.
7. Корягін М.В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку : [монографія] / М.В. Корягін. – Львів : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2012. – 250 с.
8. Кутер М.І. Теория и принципы бухгалтерского учета : [учеб. пособие] / М.І. Кутер. – М. : Финансы и статистика, Экспертное бюро, 2000. – 544 с.
9. Малюга Н.М. Оцінка в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи (на прикладі підприємств Житомирської області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Н.М. Малюга. – Київ, 1999. – 23 с.
10. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності // Матеріали сайту www.ligazakon.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=52>
11. Романів Р.Р. Проблеми застосування у бухгалтерському обліку оцінки за справедливою вартістю та її вплив на світові економічні процеси / Р.Р. Романів // *Економічний аналіз* : [збірник науково-технічних праць кафедри економічного аналізу]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – Вип. 6. – С. 314-316.
12. Цыганова Т.Б. Развитие методики стоимостной оценки объектов бухгалтерского учета : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Татьяна Борисовна Цыганова ; Казанский государственный аграрный университет. – Казань, 2011. – 23 с.

References

1. Bondar, M.I. (2009), "Assessment and evaluation of accounting", *Finansy, oblik i audit : [nauk. zb.]*, KNEU, Kyiv, Ukraine, Iss. 13, pp. 169-176.
2. Burdeina, L.V. (2015), "Accounting and valuation industrial stocks in the information system of the enterprise", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.09, Lviv, Ukraine, 21 p.
3. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (1999), *Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti* [General Requirements for Financial Statements], *Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1* [Regulation (Standard) 1], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua> (access date November 12, 2015).

4. Ministerstvo Finansiv Ukrainy (1999), *Zapasy [Stocks], Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 9 [Regulation (Standard) 9]*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua> (access date November 12, 2015).
5. Karpova, V.V. (2011), "Cost measurement in the accounting system and reporting: modern theory and practice", Thesis abstract of Doctor. Sc. (Econ.), 08.00.12, Nizhny Novgorod State University named after N.I. Lobachevsky, Nizhniy Novgorod, Russia, 51 p.
6. Kireitsev, H.H. (2007), *Rozvytok bukhhalterskoho obliku: teoriia, profesiia, mizhpredmetni zviiazky [Development of Accounting: Theory, profession, interdisciplinary communication]*, monograph, ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine, 236 p.
7. Koriahin, M.V. (2012), *Otsiniuvannia vartosti pidpriemstva v systemi bukhhalterskoho obliku [Assessment of value in the accounting system]*, monograph, TOV "NVP "Interservis", Lviv, Ukraine, 250 p.
8. Kuter, M.I. (2000), *Teoriia i printsipy bukhhalterskoho ucheta [Theory and principles of accounting]*, tutorial, Finansy i statistika, Ekspertnoe biuro, Moscow, Russia, 544 p.
9. Maliuha, N.M. (1999), "Evaluation of accounting: theory, practice and perspectives (for example enterprises Zhytomyr region)", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.04, Institut Agrarian Economy UAAS, Kyiv, Ukraine, 23 p.
10. *Mizhnarodni stsndarty bukhhalterskoho obliku ta finansovoi zvitnosti [International Standards of Accounting and financial reporting]*, available at: <http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=52> (access date November 12, 2015).
11. Romaniv, R.R. (2010), "Problems applying accounting measurement at fair value and its impact on world economic processes", *Ekonomichniy analiz : [zbirnyk naukovo-tekhnichnykh prats kafedry ekonomichnoho analizu]*, TNEU, Ternopil, Ukraine, Iss. 6, pp. 314-316.
12. Tsyganova, T.B. (2011), "Development methodology of valuation of objects of accounting", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.12, Kazan State Agrarian University, Kazan, Russia, 23 p.

Маниліч М.І., Бурдейна Л.В. ОЦІНКА ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЗА СПРАВЕДЛИВОЮ ВАРТІСТЮ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ

Мета полягає у розробці й обґрунтуванні теоретичних положень і практичних рекомендацій із удосконалення оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю для потреб ефективного управління діяльністю підприємств.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою статті є фундаментальні положення сучасної економічної науки, праці вітчизняних та зарубіжних вчених. У процесі дослідження, зокрема, застосовувались методи: аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта і предмета дослідження; діалектичного методу пізнання – для уточнення поняття справедлива вартість виробничих запасів; абстрактно-логічний метод – для теоретичних узагальнень та формулювання висновків; метод групування – для опрацювання аналітичної інформації; причинно-наслідкових зв'язків, опису, конкретизації, формалізації – для визначення інформаційних потреб користувачів щодо оцінки виробничих запасів підприємств за справедливою вартістю.

Результати. Розкрито економічну суть оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю. Визначено роль і місце оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю у процесі прийняття управлінських рішень. Виявлено, що в економічній літературі поняття «справедлива вартість» вживається досить обмежено. Обґрунтовано методичні підходи щодо оцінки виробничих запасів для забезпечення процесу управління підприємством.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в уточненні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю, що забезпечує підвищення рівня ефективності прийняття управлінських рішень.

Практична значущість. Результати дослідження спрямовані на вдосконалення оцінки виробничих запасів за справедливою вартістю і можуть бути використані в діяльності суб'єктів господарювання.

Ключові слова: оцінка, вартість, активи, виробничі запаси, справедлива вартість, первісна вартість, чиста вартість реалізації, переоцінка, активний ринок, підприємство.

Manylich M.I., Burdeina L.V. ASSESSMENT OF INDUSTRIAL STOCKS AT FAIR VALUE IN INFORMATION SUPPORT OF SYSTEM MANAGEMENT ENTERPRISES

Purpose is to develop and substantiation of theoretical positions and practical recommendations for the improvement of the assessment industrial stocks at fair value for the purposes of effective management of the enterprise.

Methodology of research. The theoretical and methodological basis of the article is fundamental assumptions of modern economics, labor, domestic and foreign scientists. During the research, in particular, applied techniques, analysis and synthesis – to study the object and subject of study; abstract logical – theoretical generalizations and drawing conclusions; grouping – for analytical processing of information; cause and effect relationships, description, specification, formalization – to determine the information needs of users on the assessment industrial stocks at fair value.

Findings. Economic essence assessment of inventory at fair value is expanding. The role and place of evaluation of inventories at fair value are detected. Revealed that in the economic literature the concept of "fair value" is used quite limited. Grounded methodical approaches to the assessment of inventory for provide process management.

Scientific novelty of the results of the study is to clarify the theoretical positions and develop practical recommendations for evaluation of inventories at fair value, which provides increased levels efficiency of acceptance management solutions.

Practical value. The results of research aimed at improving the evaluation of inventories at fair value and can be used in business entities.

Key words: assessment, costs, assets, production supplies, fair value, initial value, net realizable value, revaluation, active market, enterprise.

Манилич М.И., Бурдейна Л.В. ОЦЕНКА ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ ПО СПРАВЕДЛИВОЙ СТОИМОСТИ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ

Цель заключается в разработке и обосновании теоретических положений и практических рекомендаций по совершенствованию оценки производственных запасов по справедливой стоимости для нужд эффективного управления деятельностью предприятий.

Методика исследования. Теоретической и методологической основой статьи являются фундаментальные положения современной экономической науки, труды отечественных и зарубежных ученых. В ходе исследования, в частности, применялись методы: анализа и синтеза – для изучения объекта и предмета исследования; диалектического метода познания – для уточнения понятия справедливая стоимость производственных запасов; абстрактно-логический метод – для теоретических обобщений и формулирование выводов; метод группировки – для обработки аналитической информации; причинно-следственных связей, описания, конкретизации, формализации – для определения информационных потребностей пользователей в оценке производственных запасов предприятий по справедливой стоимости.

Результаты. Раскрыто экономическую сущность оценки производственных запасов по справедливой стоимости. Определены роль и место оценки производственных запасов по справедливой стоимости в процессе принятия управленческих решений. Выявлено, что в экономической литературе понятие «справедливая стоимость» употребляется весьма ограничено. Обоснованы методические подходы к оценке производственных запасов для обеспечения процесса управления предприятием.

Научная новизна результатов исследования заключается в уточнении теоретических положений и разработке практических рекомендаций по оценке производственных запасов по справедливой стоимости, обеспечивает повышение уровня эффективности принятия управленческих решений.

Практическая значимость. Результаты исследования направлены на совершенствование оценки производственных запасов по справедливой стоимости и могут быть использованы в деятельности субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: оценка, стоимость, активы, производственные запасы, справедливая стоимость, первоначальная стоимость, чистая стоимость реализации, переоценка, активный рынок, предприятие.